

Stichting Klachteninstituut Uitvaartwezen

Bindend Advies

op basis van artikel 13 van het klachtenreglement van de Stichting Klachteninstituut Uitvaartwezen

Betreft: **2015-18**

Klacht van de heer F, wonende te X (klager) over de Stichting Begraafplaats Y te Z (verweerder).

De procedure:

- Bij brief van 18 februari 2015 zocht (de gemachtigde van) klager contact met de Ombudsman Uitvaartwezen;
- Op 19 maart 2015 tekent klager de verklaring, waarbij hij het oordeel van de Ombudsman accepteert als bindend advies;
- Bij brief van 12 juni 2015 reageert verweerder met een reactie op de klacht;
- Met zijn brief van 15 juni 2015 laat klager weten dat hij geen behoefte heeft om te reageren op het verweer van de stichting en dat hij zijn verzoekschrift handhaaft.

Onderwerp van het geschil:

Klagers grootvader kwam op 27 september 1943 in het bezit van een dubbel graf. Het betreft een grafkelder, waarin meerdere personen kunnen worden bijgezet. Klager is van mening dat er sprake is van een koopgraf en niet van een huurgraf. Hij vindt dat er een grafrecht voor onbepaalde tijd is en dat hij daarmee ook geen verdere kosten meer heeft voor het graf. De stichting (verweerder) stelt zich echter op het standpunt dat klager met ingang van 27 september 2018 verlengingskosten verschuldigd is voor 9 jaar. Deze termijn heeft te maken met de grafrust van 15 jaar, omdat de moeder van klager in 2013 is bijgezet. Klager is het niet eens met de stelling van verweerder en vraagt de ombudsman om een uitspraak.

Bevoegdheid ombudsman en ontvankelijkheid van de klacht:

De Ombudsman Uitvaartwezen heeft als taak het beslechten van geschillen tussen opdrachtgever en ondernemer over de uitvaartverzorging in de meest ruime zin. De ombudsman kan dit doen door middel van een bindend advies, dan wel door bemiddeling (artikel 4.1 van het Klachtenreglement Stichting Klachteninstituut Uitvaartwezen). De ombudsman is bevoegd kennis te nemen van geschillen als deze gaan over een ondernemer die via zijn (branche-)organisatie is aangesloten bij de Stichting Klachteninstituut Uitvaartwezen (artikel 4.2 lid d.).

Verweerder is aangesloten bij de LOB, die in artikel 1 lid e. van het klachtenreglement is aangemerkt als organisatie waarover klachten over aangesloten leden kunnen worden ingediend bij de ombudsman. Ook is verweerder in de gelegenheid gesteld de klacht te behandelen. De ombudsman is daarmee bevoegd deze klacht te onderzoeken.

Overwegingen van de ombudsman

De ombudsman stelt de volgende feiten vast:

1. Op 27 september 1943 geeft het bestuur van de Stichting Begraafplaats Y te Z een kwitantie af, waarin zij vermeldt dat een voorvader van klager de rechten betaalde van graf 1 en 2 in vak B2, BEUN 3. Hij betaalde “De somma van vierhonderd vijfentwintig gulden en tien cents voor aankoop dubbelgraf en vergunning grafsteen”.
2. Klager ontvangt de brief van 5 november 2013, waarin het bestuur van de stichting aankondigt dat per 1 mei 2014 de rechten op het graf F3-25-24 gelegen op de begraafplaats zullen

verlopen. Volgens de informatie van de stichting is klager rechthebbende en zij biedt de mogelijkheid om de rechten op het graf te verlengen.

3. Bij brief van 18 november 2013 meldt klager dat de aanschrijving van de stichting op een misverstand moet berusten. Het graf is aangekocht en daarmee is betrokkene eigenaar geworden. Hij stuurt (een kopie van) de aankoop mee.
4. Op 26 november 2013 reageert de stichting op de brief van klager van 18 november. Samengevat meldt zij onder andere dat de administratie die uit vroeger jaren is overgebleven voornamelijk is gestoeld op gegevens van personen. Omdat de gegevens van het graf slechts bestaan uit namen en de geboorte- en overlijdensdata is de aankoopdatum in haar systeem gesteld op de datum van de eerst vermelde begravene, 11 mei 1964. De uitgiftetermijn was in die tijd vastgesteld op 50 jaar. Nu vaststaat dat het graf in 1943 werd aangekocht gaat de stichting uit van de reglementen uit die tijd en destijds werden graven veelal met een looptijd van 75 jaar uitgegeven. Juridisch gaat de stichting er vanuit dat met het toestemmen van de rechthebbende voor het begraven van een overledene in dit graf, de rechthebbende instemt met alle voorwaarden en voorschriften als vermeld in het reglement. Klager kan geen eigenaar van het graf zijn, want dat zou dan notarieel vastgelegd moeten zijn en bij het kadaster zijn ingeschreven. Met ‘rechten’ bedoelt de wetgever het “uitsluitend recht om overledenen op deze locatie te (doen) begraven”.
5. Bij brief van 23 september 2014 reageert (de gemachtigde van) klager op de brief van 26 november 2013 van verweerder. Hij vraagt onder andere om de reglementen uit de tijd van de aankoop van het graf en refereert aan de uitspraak van de Ombudsman Uitvaartwezen van 17 januari 2012, onder nummer 2011024.
6. Eveneens stelt hij: “Op zich is het niet onredelijk dat u aansluiting zoekt bij de reglementen zoals die in 1943 luiden. In 1943 was een grafrecht met een looptijd van 75 jaar niet ongebruikelijk. De looptijd zou dan eindigen op 27 september 2018. Dit betekent dat pas vanaf 17 september 2018 (noot ombudsman: moet zijn 27 september 2018) grafrecht verschuldigd is. De moeder van cliënt is begraven op 15 mei 2013 en heeft recht op een grafrust van 15 jaar, dus tot 15 mei 2028. Het standpunt van de stichting komt er dus op neer dat er grafrecht betaald moet worden over de periode 27 september 2018 tot 15 mei 2028, dus over ruim negen en een half jaar.”
7. Bij e-mail van 24 november 2014 reageert verweerder met de opmerking dat hij geen grafrecht voor onbepaalde tijd kan erkennen. Hij vindt dat dit niet aannemelijk is gemaakt en dat een deugdelijk argument daarvoor ontbreekt. In de overgelegde stukken wordt nergens genoemd dat er sprake is van een graf voor onbepaalde tijd en dit blijkt ook niet op een andere wijze. Er is daarmee voor het bestuur geen reden om tot erkenning van een dergelijk niet vaak verleend recht over te gaan. Het bestuur handhaaft zijn standpunt en verwijst naar de bewijslastverdeling van de uitspraak van de Ombudsman Uitvaartwezen die klager inbracht.
8. Daarna neemt klager contact op met de Ombudsman Uitvaartwezen.
9. In haar verweer herhaalt de stichting haar eerder ingenomen standpunten. Ook verwijst zij naar artikel 47 van het Algemeen Beheerreglement op haar website.
10. Artikel 47 is een overgangsbepaling en stelt:
  1. Voor in het verleden verleende grafrechten waarvan de tijdsduur niet meer aantoonbaar vast te stellen was, heeft het reglement van 4 november 1993 dat betrekking had op de [naam en adres voorganger van de stichting] een termijn gesteld op 30 jaren na inwerkingtreding van dat reglement (1 januari 1994). Het reglement d.d. 22 juni 2004 dat per 1 augustus 2004 in werking is getreden en hiervoor in de plaats is gesteld, heeft het destijds ten aanzien van de genoemde grafrechten bepaalde in stand gehouden. Ook het huidige reglement dat dit reglement vervangt gaat uit van het toen ten aanzien van de genoemde grafrechten bepaalde. Het tariefonderdeel voor het grafrecht, zoals bedoeld in artikel 43, lid 1 sub b, is derhalve gedurende deze periode niet verschuldigd.
  2. Rechthebbenden met een grafrecht dat aantoonbaar voor onbepaalde tijd is verleend, zijn niet het tariefonderdeel verschuldigd voor het grafrecht, zoals bedoeld in artikel 43, lid 1, sub b.
11. Artikel 43 bepaalt:
  1. Voor het vestigen en verlengen van een grafrecht, voor bijzettingen, voor onderhoud en

- voor het verwijderen van graftekens en/of beplanting bij einde van de termijn waarvoor een grafrecht is aangegaan worden tarieven geheven. Deze zijn als volgt samengesteld:
- a. een bedrag voor de werkzaamheden aan het (urnen-) graf;
  - b. een bedrag voor het grafrecht;
  - c. een bedrag ter bestrijding van de kosten van het door het bestuur uit te voeren algemeen onderhoud van de begraafplaats, voor de duur van het grafrecht;
  - d. een bedrag ter bestrijding van de kosten van verwijdering en vernietiging van het grafteken inclusief fundering en/of de grafbeplanting na het eindigen van het grafrecht.
2. Het bestuur stelt een afzonderlijke lijst op van de voor de begraafplaats geldende tarieven.

De ombudsman overweegt als volgt:

1. Nu er geen reglement aanwezig is uit 1943 waaruit duidelijk blijkt hoe de verhoudingen destijds geregeld waren, zal - bij zaken die niet vaststaan - moeten worden uitgegaan van hetgeen destijds als gebruikelijk mocht worden beschouwd.
2. Algemeen geldt dat graven niet gekocht kunnen worden in de zin dat er een grafeigenaar is, die daarop een zakelijk recht heeft gevestigd. Een zakelijk recht is het recht dat iemand heeft op een zaak en dat iemand anders niet aan kan tasten. Het hangt samen met een zaak of een goed en eindigt niet door het overlijden van de eigenaar. Zo is eigendom een zakelijk recht. Als een eigenaar overlijdt vallen al zijn eigendommen in zijn nalatenschap.¹
3. Een grafrecht is niet een zodanig zakelijk recht: als dat zo was had het bij notariële akte overgedragen moeten worden en bijgeschreven in het kadaster. Het staat vast dat dit niet is geschied (er zijn immers geen bewijzen daarvoor) en verder komt het niet voor op algemene begraafplaatsen. De wet gebruikt de term 'eigenaar' of 'eigen graf' niet (zie artikel 28, lid 1 Wet op de lijkbezorging).
4. Het grafrecht zou – als het standpunt van klager terecht is - dan ook in de boedel van de nabestaanden zijn gevallen. Dat kan niet: een graf blijft altijd eigendom van de begraafplaatshouder. Juridisch spreekt met niet van een eigendomsrecht op een graf. Men krijgt het grafrecht, ofwel het recht om bij uitsluiting overledenen te begraven.²
5. Met het juridisch niet zuivere begrip 'koopgraf' wordt bedoeld een graf met een uitsluitend recht en met de juridisch onzuivere term 'huurgraf' wordt een algemeen graf bedoeld. "Tot 1991 was het belang om het juiste type graf vast te stellen niet erg groot. Het had namelijk geen grote consequenties. ... Pas sinds 1 juli 1991 geeft de Wet op de lijkbezorging de rechthebbende van een uitsluitend grafrecht het recht dit grafrecht desgewenst te verlengen. ... Die verlenging kan – in tegenstelling tot vroeger – niet in een verordening of reglement of anderszins worden beperkt."³
6. Wat overblijft is de vraag of er sprake is van een graf voor bepaalde tijd, dan wel onbepaalde tijd. Op de overgelegde bewijzen wordt niet gesproken van een termijn, maar verweerder geeft aan dat uit zijn geschiedenis blijkt dat rond 1943 de grafrechten werden uitgegeven voor 75 jaar. De gemachtigde van klager erkent in zijn brief van 23 september 2014 dat destijds een looptijd van 75 jaar gebruikelijk was.
7. Gedurende de periode dat een grafrecht loopt kunnen er geen wijzigingen worden aangebracht in de afspraken. Zodra een grafrecht verloopt kan volgens de Wet op de lijkbezorging een verlenging worden overeengekomen. Bij de verlenging kan de begraafplaats een beroep doen op het dan geldende reglement en/of de voorwaarden en daarmee op de kosten die daarin staan genoemd. Mocht een rechthebbende met die voorwaarden niet akkoord gaan dan staat hem niets anders te doen dan het graf te laten ruimen en de overblijfselen elders opnieuw te begraven. In die zin is een rechthebbende stevig verbonden met de begraafplaats waar hij zijn overledenen begraven heeft.
8. Omdat de ombudsman graag wilde weten op basis van welke informatie verweerder tot een

---

¹ http://brk.kadaster.nl/doc/begrip/Zakelijk_recht. 20 juli 2015

² Mr. W.G.H.M. van der Putten, Thematisch Handboek Lijkbezorging, hoofdstuk 5.1, pagina 21. Koninklijke Vermande, Den Haag.

³ Mr. W.G.H.M. van der Putten, Begraving, 2000, Koninklijke Vermande, Den Haag, pagina 24 - 25.

looptijd van 75 jaar kwam, nam deze telefonisch contact op met het bestuur. Zij stelt dat uit haar geschiedenis blijkt dat omstreeks 1943 graven voor 75 jaar werden uitgegeven. Als motivatie voert zij aan dat ook de graven in de nabijheid van het graf van klager – die uit dezelfde tijd dateren - na 75 jaar werden geruimd als er geen rechthebbende meer was, dan wel de grafrechten niet werden betaald. Daarom heeft zij in latere reglementen de looptijd van graven uit die periode op 75 gesteld.

9. Klager doet een beroep op uitspraak 2011024 van de Ombudsman Uitvaartwezen. Ook daarbij ging het om de vraag van wat voor soort graf de klager rechthebbende was. De ombudsman besliste destijds dat – vanwege onvoldoende bewijs - niet aannemelijk was gemaakt dat er sprake was van een koopgraf.

De ombudsman concludeert het volgende:

1. Het bewijs dat klager levert met zijn overgelegde bescheiden is dat zijn voorvader in 1943 een grafrecht betaalde voor graf F3-25-24. Daarmee was zijn voorvader rechthebbende, hetgeen betekent dat hij het recht had om te bepalen wie van zijn familieleden in het graf mochten worden bijgezet. Kennelijk is klager op dit moment de rechthebbende.
2. In juridische zin kan niet worden gesproken van het kopen van een graf en daarmee van het eigendom van het graf/grafrecht. Klager is daarmee geen eigenaar in juridische zin.
3. Verweerder stelt dat uit zijn geschiedenis blijkt dat omstreeks 1943 graven voor 75 jaar werden uitgegeven. Als motivatie voert hij aan dat ook de graven in de nabijheid van het graf van klager – die uit dezelfde tijd dateren - na 75 jaar werden geruimd als er geen rechthebbende meer was, dan wel de grafrechten niet werden betaald. (De gemachtigde van) Klager geeft in zijn brief van 23 september 2014 aan dat het rondom 1943 inderdaad niet ongebruikelijk was om graven voor 75 jaar uit te geven. De ombudsman acht de verklaring van verweerder geloofwaardig en zou de verlenging op 27 september 2018 laten ingaan, ware het niet dat het reglement van verweerder overgangsrecht kent in artikel 47.
4. Artikel 47 bepaalt dat graven, waarvan de tijdsduur niet meer aantoonbaar is vast te stellen, een termijn kennen van 30 jaar, gerekend vanaf 1994, waarover geen tarief verschuldigd is. Nu in de onderhavige kwestie niet aantoonbaar is vast te stellen wat de tijdsduur van het grafrecht is, is de ombudsman van mening dat artikel 47 van het reglement van verweerder van toepassing is. Dat houdt in dat het grafrecht verloopt op 27 september 2024.
5. Dat houdt in dat de verlenging op die datum ingaat en dat klager vanaf dat moment en volgens het dan geldende reglement kosten verschuldigd is, zoals onderhoudskosten. Er is namelijk geen bewijs (in enigerlei vorm) dat met de ‘aankoop’ van het graf(-recht) ook de onderhoudskosten zijn afgekocht.
6. Klager doet een beroep op de uitspraak van de Ombudsman Uitvaartwezen van 12 januari 2012 (2011024) en stelt dat hij het bewijs levert waar in die kwestie geen bewijs geleverd werd. Zoals hierboven wordt uitgelegd is de ombudsman in deze kwestie van mening dat er geen koopgraf is.

Beslissing van de ombudsman

Op basis van het bovenstaande oordeelt de ombudsman dat de klacht van klager ongegrond is. Er is geen sprake van een koopgraf, maar van een grafrecht dat op termijn verloopt. Gezien het feit dat de looptijd van het grafrecht niet aantoonbaar is vast te stellen, is het overgangsrecht van het reglement van verweerder van toepassing. Dat stelt dat – gerekend vanaf 1994 – er 30 jaar geen tarief verschuldigd is. Daarmee stelt de ombudsman het moment waarop het grafrecht moet worden verlengd (tegen het dan geldende reglement) op 24 september 2024.

Dit bindend advies is opgesteld en verzonden op 20 juli 2015. Zowel klager als verweerder zijn gehouden het bindend advies van de ombudsman te respecteren en na te komen.

De Ombudsman Uitvaartwezen,
mevrouw mr. M.E.T. Schellekens